

Şehrin Nafızası

YeniGün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

CILT: 7 • SAYI: 26

50. YILA
ÖZEL

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

19 KASIM 2025 ÇARŞAMBA

VAKİTLE BİR ATISIZ VARMIŞ
DERLERSE NE HOŞ...

HÜSEYİN NİHAL ATISIZ'I
RAHİMETLE ANIYORUZ

NİHAL ATSIZ'IN SESİ

"H ayat ve ölüm... Bunların ikisi de güzeldir. Fakat esas ve ebedi olan ölümdür. Öteki bir rüya kadar geçici ve aldatıcıdır. Büyük ve esrarlı kâinatın sinesinde yatmak... İşte bizim nasibimiz budur. Bu nasibimizi almadan önceki kısa rüya âleminde kendimizi ölüm kadar ebedî bir fikre vermek ve o fikir uğrunda harcamak gibi yüksek bir ülküye kaptırmaktan şerefli ne olabilir? Bu ölüm bizi gayemize, Tanrı Dağında bekleyen ecdat ruhlarına ve bizzat Tanrıya kavuşturacak şanlı ve güzel bir ölümdür (Nihal Atsız'ın vefatından önceki son yazısı)

Onu daima ölümsüz "Bozkurtlar Diriliyor" romanıyla hatırlayacağım. Abdullah Ziya Kozanoğlu, Bekir Büyükarkın gibi tarihî roman yazarlarını okuduysam da Göktürk devrini anlatan çok sevdiğim ve etkilendiğim bu eseri, kalbime damgasını vurmuştu.

"Şeyhü'l Muharriûn" ünvanlı, gazeteci, seçkin edebiyat insanı Ahmet Kabaklı; Şair, düşünür, tarihçi ve eğitimci Atsız'ın şahsiyeti etrafında ve romanları hakkında şunları söylemiştir:

"Atsız en çok ülküsüne uygun ahlâki, toplum konularına cesaretle eğilen şahsiyeti, sert hücumları, neme lazım demeden canını memurluğunu tehlikeye koyan millî yazıları ve sözleri... Ayrıca gençleri kendine bağlayan alçak gönüllü, şakacı huyları ile toplumuna tesir etmiş ve arkasında kendisine hayran bir gençlik kesimi bırakmıştır.

Edebiyatımıza tesir eden en güçlü tarafı ise; eski destanları, yeni bakışlar ve ibretlerle donatarak yenileyen tarihi romanlarıdır. Atsız bu eserler ile bir çığır açmıştır.

...bu romanların ilk ikisi ve çok önemlileri olan **Bozkurtların Ölümü** ve **Bozkurtlar Di-**

HÜZEYME
YEŞİM
KOÇAK

riiliyor'da Atsız, ünlü Kültigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk kitabelerinin bütününe çekici bir roman hâline sokmuştur. Türk tarihi romancılığında bir aşama olan bu iki eser çok sevilmiş ve o ölçüde etkili olmuştur. Bir neslin yetişme, sevmeye, ülkü ufuklarını aydınlatan bu romanlardaki isimler, yıllar boyunca Türk çocuklarına ad olarak konmuştur." (Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, cilt III, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2002, sf. 712-713)

Anlaşılmamış, yalnız, derfli bir adamdır Atsız. Garip kalmıştır.

Türkes aleyhinde yayın yapan Dünya Gazetesinde, dönemin ünlü yazarlarından Bedii Faik, "Türkes Balonu" başlığı altında Atsız'ı "...bir sümüklüböcek izi kadar dahi belli olmayan bir kalem' olarak tanımlıyor ve ona kıymet veren Türkes'i taşıyordu. (Altan Deliorman, Tanıdığım Atsız, Boğaziçi Yayınları, 1978, sf. 257) Hüseyin Nihal Atsız'ın eserlerinin içeriği hikâyesi ayrı ama bir de önüne geçemediğimiz kader yazıları var.

Oğullarından Yağmur Atsız'ın, babası hakkındaki izlenimlerinden, Köln'den "Dalkavuklar Gecesi'ne yazdığı önsözden:

"... Atsız'ın, kendimi bildim bileli asla kabul etmediğim, yaratılışıma ters gelen inancı ırkçılığydı. Acaba bu dünya görüşü, çok iyi hâkim olduğu tarih metodolojisi bakımından bilimsel tahlillerini kısmen zayıflatmış mıdır, bilemiyorum. Belki bu yüzden, vardığı sonuçların bir bölümü yeterince sıhhatli olamamış-

İÇİNDEKİLER

• NİHAL ATSIZ'IN SESİ
HÜZEYME YEŞİM KOÇAK

• ATSIZ'IN TARİHE BAKIŞI
SADIK GÖKCE

• TÜRK ÜLKÜSÜNÜN RUH ADAMI: ATSIZ
MUHAMMED TURAN ŞEHİTOĞLU

tır. Bunun değerlendirmesini günümüzün ve geleceğin tarihçilerine bırakmak yerinde olur. Her şeye rağmen hâlâ değerinden bir şey kaybetmemiş başvuru eserleri hazırlamış olduğuna inanıyorum.” (Nihal Atsız, Dalkavuklar Gecesi, Z Vitamini, Baysan A.Ş. 1992)

Diğer oğlu Buğra Atsız ise “Şanslıyım” diye söze başlıyordu:

“...kendisini en iyi tanıyan biz aile efradı bile ruhunda ne gibi fırtınaların estiğini her zaman kestiremiyor, sadece sezebiliyorduk. Fazla konuştuğunu hatırlamıyorum. Yalnız konuşmaya başladığı zaman da, sohbetlerine doyum olmadığını hatırlıyorum. Türklük ve Türklerle ilgili bütün meselelerde, çocuk yaşından beri onun ekolünden geçtiğim için kendimi çok şanslı sayıyorum. Okul hayatım sırasında da Türk tarihi, dili ve edebiyatı konularında bana çok iyi öğretmenlik yaptığı gibi, vakit buldukça arkadaşlarıma bile yardıma koşardı. Baş darda olan bir kız arkadaşına yardım için, bir gün kısa bir kompozisyon yazmıştı. Birçok gün sonra kendisine kompozisyonundan ‘altı’ aldığını söylediğim zaman attığı kahkaha, hâlâ kulaklarımdadır.” (Nihal Atsız, Dalkavuklar Gecesi, Z Vitamini, Baysan A.Ş. 1992)

Yakın arkadaşlarından ve öğrencisi Altan Deliorman, seneler evvelinden, aslında bugüne de ışık tutan bir meselemize değiniyor; hocası Atsız’ın, solculardan ziyade sağ cephenin önde geçen şahsiyetleriyle uğraşmak zorunda olduğunu dile getiriyordu.

16 Eylül 1955’de yazdığı “Yaşayan Türkçülere Ağıt” adını taşıyan şiiri bu eleştirel ve karamsar havayı yansıtıyordu:

“Bir mahşere binlerce kader tutsağı gelmiş,
Titrek ve metin cümle adımlar ona doğru...
Gitmekte bütün katile, meçhule yönelmiş,
Nerden gelerek hangi karanlık sona doğru?”

Her şey kopuyor istemeden kendi yerinden
Herkes geliyor, sonra da herkes gidecektir,
Milyonlarca asır geçse de arzın üzerinden
Bir kere giden bir daha ses vermeyecektir.

Meçhul kaderin çizdiği yolda gideceksin,
Bilmem ki bu meçhulleri hep Tanrı mı yazmış?

Öyleyse bırak, ruh bütün işkenceyi çeksin
Bin bir kere ölmeksizin insan yaşamazmış.”
(Altan Deliorman, Tanıdığım Atsız, Boğaziçi Yayınları, 1978, sf. 158)

Nitekim Tarihçi, Yazar, Psikolog Reha Oğuz

Türkkan, “Arayan Adam” kitabında Atsız’la ilişkisinden olumsuz şekilde bahsediyordu. Atsız’la Bozkurt Dergisi ve başka hususi sebeplerden dolayı ayrılmışlardı. Reha Oğuz, Atsız’ın kendisini “liderliğine rakip” gördüğü ve hınçlandığı kanaatindeydi:

“...Atsız, kâh Ermeni, kâh Arnavut, Gürcü, en son da Selanik ‘dönmesi (Sabatayist) soy-lu olduğumu yazılarında belirtti. En sonunda ben de haber yolladım, gülünç duruma düşüyor, birinde karar kılsın diye!” (Reha Oğuz Türkkan, ARAYAN ADAM Bir Dava Uğruna, 44 Olayları ve Tabutluk İşkenceleri, cilt II, Pozitif Yayınları, 2011, sf. 93)

Şair Yazar, Hisarcalar akımının kurucusu Mehmet Çınarlı da yolu Atsız’la kesişenlerdendir; öğrencidir, edebiyata merakı vardır. Nihal Atsız ise çıkışları, Orhun dergisindeki, ‘Başbakan Saracoğlu Şükri’ye’ açık mektubu gibi gençleri heyecana sürükleyen, yurt çapında ilgi uyandıran yazıları ve mahkemele-riyle devrin zirve isimlerdendir.

Çınarlı onunla ilgili bir duruşmayı dışarıdan izler ve “...kimsenin ağzına almaya cesaret edemediği şeyleri açık açık söyleyen kahramanın kim olduğunu şiddetle merak ediyordum” der. Nihal Atsız, Adliye binasından çıkınca, Mülkiyeli arkadaşlarıyla birlikte, Gençlik Parkı’nda Atsız’ı ortamıza alıp bir güzel poz verdik” diye duygularını ifade eder. Ancak fotoğraf, o çetin günlerde başına iş açacaktır. “Atsız’la fotoğraf çektiğim için 3 Mayıs 1944’de yapılan gösterilerden beni de sorumlu tutmak istiyorlardı.”

Mehmet Çınarlı, neticede gösterilerin yapıldığı sırada sınavda bulunduğunu resmi bir belge ile ispat eder, menfi bir süreçten böylelikle kurtulur.

Sonrasını şöyle anlatır, zaman çok farklı şeylere gebedir ve neler getireceği bilinmez, bunların arasında muhtemelen ‘keşke’ler, nedametler ve bazen tövbeler de bulunur. Ancak yine de kimi müessif kavgalar sürer gider:

“Kardeşi Necdet Sançar rahmetliyle Türk Ocağı’nda ve başka yerlerde birçok kereler bir araya gelip sohbet ettiğimiz halde, Atsız’la -o fotoğraf hadisesinden sonra- hiç karşılaşmadık.

Lise öğrencisiyken dergisini (Gökbörü) okuduğum Reha Oğuz Türkkan bugün dostlarım arasında. Senelerin ve uzun süren gurbet hayatının verdiği olgunlukla, eski olaylara

ve Atsız'la kavgalarına şimdi bambaşka bir gözle bakıyor. Yeni yayınladığı "Tabutluktan Gurbete" adlı kitap, bazı kıvılcımları sıçrayan bir yangının göbeğinde bulunup da cayır cayır yananların hikâyesidir.

Nihal Atsız'ın bir ilim, bir sanat adamı olarak taşıdığı değer, politik, ideolojik suçlamalar ve gürültüler arasında gereği gibi ortaya çıkamamıştır. Onun eserlerini yeniden ve özenle basmakta olan yaynevleri yerinde bir hizmet görüyorlar. (Mehmet Çınarlı, Haturaların İştiğında, Cök Yayınları, 1984, sf. 34-38)

Şimdi de ünlü felsefecimiz Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay'ın onunla ilgili bir anısına kulak verelim:

"Atsız'ı, 1961 senesi Temmuz ayı başında saat 12.30 sıralarında Süleymaniye Kütüphanesindeki çalışma odasında kardeşi Necdet Sancar'ın bir emanetini tevdi etmek üzere ziyaret ettim. Benim İlahiyat Fakültesi mezunu olduğumu öğrenince şu mealde konuştu: 'İslâmiyet'e Türklerin büyük ekserisinin dini olarak saygı duyarım. Bununla beraber İslâm, cemiyetimizde gittikçe zayıflamaktadır. Şimdilik ahlâki bir bağ olarak devam etmektedir. Tesiri kalmayacaktır."

Ben kendisi ile münakaşaya girmedim, zaten zaman da müsait değildi. Yalnız şu me-

alde konuştum: 'Ben Anadolu çocuğuyum, babam köy öğretmeni olduğu için muhtelif köylerde çalıştı. Lisede ve üniversitedeyken yaz aylarında muhtelif köylerde tarlalarda çalıştım. Muhtelif şehirlerde bulundum. Anadolu insanının biraz yakından tanıma fırsatı buldum. Onların inançları ve bu inançlara bağlı olarak yaşayışları sizi teyit etmemektedir. Aksine İslâmiyet'e bağlılık artmaktadır ve artacaktır.' Cevap vermedi. Sonra da mesai saati bittiği için beraberce çıktık. Mercan yokuşunun başına kadar konuştuk ve oradan ayrıldık" (Tanzimat'tan Günümüze Türk Düşünürleri, Edit. Süleyman Hayri Bolay, C. 5, Nobel Yayınevi, Ankara 2015, sf. 3821)

Dinimiz bâki, keşke sayısal çokluk nicelik kadar, niteliklere millî manevî değer özüne haiz olabilsen, inançlarımızla ülkümüzle onurlu bir temsil noktasına varsak.

Hakkında değişik görüşler bulunsa da Hüseyin Nihal Atsız davasına sahip çıkan, samimi cesur bir fikir ve eylem adamıydı. Edebiyat ve düşünce dünyamızın sıra dışı, unutulmaz renkli simasıydı.

Bizler yüksek iddialarımızı -özellikle bugünelenek ve kültürel mirasımızı ne derece benimsiyor, ele alıp güçlendirip seslendiriyoruz, mesele budur.

GÜLİSTAN'IN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

بنی آدم سرشت از خاک دارد
اگر خاکی نباشد آدمی نیست

Âdemoğlu topraktan yaratılmıştır. Eğer toprak gibi alçak gönüllü değilse insan sayılmaz.

(Şeyh Sâdî)

İNSAN OLMAK

*İnsana yakışan tevazudur, kibir değil,
İnsan olmaya bak, Âdem'le şeytan bir değil.*

(Ahmet Sevgi)

TÜRK ÜLKÜSÜNÜN RUH ADAMI: ATSIZ

**MUHAMMED
TURAN
ŞEHİTOĞLU**

“Yol” kavramı, insanın ve yaşamın özeti gibidir. İlk insandan beri yollarla bir bütün hâlindeyiz. Güneysu dergisinde yayımlanan denememde “Hayatımız bir yol, ömrümüz bir yolculuk, biz ise yolcularız.” demiştim. Kişioğlu, yaşamı boyunca çeşitli yolculuklar yapıyor. İç yolculuğumuz, o yolculukların en önemlisi bence. Yazmak, özümüze yolculuğu sağlayan eylemlerden biri. Yazmayı “Özümüzle konuşmaktır.” şeklinde de tanımlayabiliriz.

Sadık Gökce ağabey –ömrü uzun ve hayırlı olsun- benden Hüseyin Nihal Atsız’la ilgili yazı istediğinden beri kendimle zaman zaman derin konuşmalara yöneldim. Bu iç konuşmaların derin olmasında iki etken ağır basıyordu: Birincisi “Hüseyin Nihal Atsız’ın Dergiciliği” konulu yüksek lisans tezim; ikincisi Hüseyin Nihal Atsız’ın karakteri, mücadelesi ve yapıtlarıyla birçoğumuzun gönlünde oluşturduğu saygıdır.

Hüseyin Nihal Atsız’ın Dergiciliği konulu tezi hazırlarken bir yandan süreli yayıncılıkta Hüseyin Nihal Bey’in duruşu, bakışı, gayreti ve katkılarına dair bilgiler ediniyor; bir yandan da onunla samimi havada iletişim kuruyor gibi hissediyordum. Tezime çalışırken yorgun düştüğümde Atsız’ın efsanevi havasından güç alıyor, kararlılığından ilham alarak ilerliyorum, bazı düşünce konularında onun donanımı ve değerlendirmeleriyle aydınlanıyordum. Bu aydınlanmalar, birçoğumuzun gönlünde Atsız Hoca’nın nasıl yer edindiğine dönük daha ayrıntılı bilgiler sundu bana. Ben de o bilgileri de çeşitli ortamlarda anlatmaya çalışıyorum. Hüseyin Nihal Atsız’a olan saygıyı ve Atsız’ın vefatının 50. yıl dönümünün yaklaşmasını göz önünde bulundurunca Atsız’a dair tespitlerimi uzun sayılabilecek yazıyla iki alt başlık düzeninde belirtmeye karar verdim. Başlıktan söz açılmışken ana başlığa değinmeden geçmeyeyim.

Başlıklar; olayı, durumu, kişiyi veya konuyu özetleyen unsurlardır. Hüseyin Nihal

Atsız’ın karakterini, mücadelesini, yapıtlarını bu başlık çağrıştırmalı diye düşündüm. TV 42’de yayınlanan Baha Durmaz Bey’in programında ilk olarak kullanmıştım “Türk Ülküsünün Ruh Adamı: Atsız” başlığımı. “Türk Ülküsü” Atsız’ın hayatını adanmış kutlu hedef ile birçok makalesinin yer aldığı kitabın adıdır. Atsız’ın yaşamından kesitleri yansıtan, otobiyografik özellikler taşıyan romanının adı ise “Ruh Adam”dır. Atsız’ın Ruh Adam romanı, kurgusu bakımından en dikkat çeken romanıdır denilebilir. Romanın olay örgüsündeki renklilik, betimlerdeki çekicilik, mitolojik ve mistik unsurlara yer verilmesi romanı değerli kılan öğelerdendir. “... Ruh Adam, Uygur Masalının modern zamanın şartlarında ve roman türünün imkânları içinde yeniden anlatılmış şeklidir, diyebiliriz.” (Özdemir, 2019: 158) “Ruh Adam” tamlaması aynı zamanda cesareti, kararlılığı ve özgeciliği (diğerkâmlığı) yansıtıyor diye düşünmekteyim. İşte öyle bir akışta oluştu yazımın zemini.

Yazımın zeminini hazırlamak böyle zor olunca binayı inşa etmek daha da zor olacaktı. Bu zorluğu dikkate alarak alt başlıkları iki başlıkla sınırlandırmaya karar verdim. Sınırlandırmam Atsız’ın emeklerine saygı gereği başlıklar da uzar giderdi. Hem alanım konusunda bencillik etmemek hem de ağırlığı taşıyabilmek için Hüseyin Nihal Atsız’ın yaşamında “Turan ülküsü” ve “süreli yayıncılık” konularına odaklandım. Bu satıra kadar duygu ve düşüncelerimi deneme havasında aktarmaya çalıştım. Fakat bundan sonraki satırlarda bilgileri makale üslubuyla belirtmeye çalışacağım.

1. Turan Ülküsü Yolundaki Kahraman: Atsız

Hüseyin Nihal Atsız, Turan ülküsünün bü-

yük temsilcilerinden biri. Atsız'ı bu kutlu davada öne çıkaran en önemli özellikler ise samimiyeti, cesareti ve gayretidir. "Atsız" denildiğinde akıllara yiğit kırk çeriye öncülük etmiş Kür Şad ile Atsız'ın "Kahramanlık" şiirinde resmettiği kahraman gelir.

Kür Şad, han soyundandır ama han olma isteğini bir tarafa bırakıp milletin var olma mücadelesinde başbuğluğunu göstermiş ve can vermiştir. Hüseyin Nihal, Bozkurtların Ölümü romanında Kür Şad'ın ölümünü şu cümleyle anlatır: "Kür Şad ölmüş fakat düşmemişti. Ölmüş fakat yenilmemişti..." (Atsız, 2013: 420) Kür Şad'ın ölümünü anlatan cümle, Atsız'ın Türkçülük davasındaki anlayışını da yansıtır. Atsız; kutlu davası uğruna çektiği çileyi ve ölümü, bir yükseliş olarak görür. Yükseliştir çünkü millete hizmet etmiştir. Yükseliştir zira bu hizmet, ona mutluluk verir. Yükseliştir çünkü vatanseverlik ve milletseverlik, saygın bir kişinin en önemli özelliklerindedir. Atsız, davası uğruna ölse bile bu ölüm, milletin feraha erişmesine ve ilerlemesine vesile oluyorsa o ölümü galibiyet sayanlardandır. Ayrıca Hüseyin Nihal'e göre "Kür Şad" Türk tarihinin en büyük kahramanıdır.

Yolların Sonu kitabında yer alan "Kahramanlık" şiirinin ilk dördüğü şöyledir: "Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir,/ Ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmektir./ Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir; Kahramanlık: Saldırıp bir daha dönmektir." (Atsız, 2013: 42) dizelerde yükselişten, parlayıştan söz edilip son mısra da ana fikir sunulmuştur. Milleti için yorulmak, çile çekmek, ölmek en değerli olanıdır. Bir kişi, ülküsü yolunda büyük hizmetler yapıp "Adsız sansız olsa da" o kişi yine kahramandır. Zira o kişi, ülküsünde yok olup milletiyle birlikte var olmayı başarmıştır.

Atsız'ın yazdıkları ve yaşadıklarından kahraman bir ruha sahip olduğu anlaşılır. Kahraman bir ruhu değerlendirmenin kolaylıkları da zorlukları da çoktur. Sağlam bir karakter olduğu için onun hakkında bazı cümleler emin şekilde söylenebilir. Davasında titiz olduğu için de dikkatli olunmalıdır.

Atsız, sağlam bir karaktere sahiptir. Hayatı boyunca dik durmaya çalışmıştır. Dik du-

ruşundan dolayı sıkıntılar yaşasa da duruşundan taviz vermemiştir. Hüseyin Nihal, özellikle "dalavereci, dalkavuk, döneke" tiplerden rahatsızlık duyar. Tabii sosyal, siyasî ve edebî ortamlarda o tiplere tepki göstermiş ve hakikatleri söylemiştir. Bu konuyla bağlantılı olarak şu cümleler dikkat çekicidir: "Atsız için düşman, düşmandır. Düşmana taviz verilmez. Düşmana taviz veren yenilmeyi kabul etmiş olduğu gibi düşmana taviz, şerefe aykırıdır." (Yıldırım 2013: 86)

Hüseyin Nihal Atsız, Türkçülüğü her şeyin üstünde görür. Buna onun hayatından, yazılarından ve şiirlerinden birçok delil gösterilebilir. "Türk Kızı" şiirindeki şu mısralar, akılda kalıcı delillerden biridir: "Saraylarda süremem/ Dağlarda sürdüğümü. / Bin cihana değişmem/ Şu öksüz Türklüğümü..." (Atsız, 2013: 33) Şüphesiz ki Atsız, Türkçülüğün dev isimlerinden biri. Peki, Atsız'ın bu ülküye yönelmesinde neler etkili oldu?

Hüseyin Nihal'in tanıdıklarından edinilen bilgiler, kaleme aldığı eserler ve hakkında yazılan biyografiler Atsız'ın Türkçülüğe yönelmesinde dönem şartlarının, okuduklarının ve çevresinin etkili olduğunu ifade etmektedir. Hüseyin Nihal'le ilgili bir belgeselde oğlu Yağmur Atsız, babasının

milliyetçilik konusunda keskin olmasını Osmanlı Devleti'nin son yıllarda gördüğü ihanetlere dayandırır. Elbette ki o ihanetler, nice Türk aydınını da etkilemiştir. Bazı biyografilerde Hüseyin Nihal'in çocukken okulda bir Rum çocuğu tarafından kafasının yaralanmasından söz edilir. Bu olay da bilinçaltında yer etmiştir. Hatta Ruh Adam romanında Selim Pusat'ın duvarda kan görüyor olması ile söz konusu olay arasında bağlantı kurulur. Atsız'ın askerî liseden atılmasına Türk kökenli olmayan bir komutan sebep olmuştur. Dile getirilen olayların onun milliyetçiliğinde ne ölçüde etkili olduğuna dair kesin bir şey söylenemez ama olayların etkisi de göz ardı edilemez. Bir vatandaşın bayrağı, vatani ve milleti için kaygılanması elzemedir. Ülkenin sıkıntılı olduğu bir dönemde dünyaya gelip sıkıntılara kafa yorarak gençliği geçirmek, farklı bakış açılarının oluşmasında ve bazı duyguların derinleşmesinde tabii etkenlerdir.

Hüseyin Nihal'in okuduğu "edebiyat" ve "tarih" bölümleri, hem onun daha geniş bir ufka sahip olmasını sağlamış hem de millî şuur noktasında onu güçlendirmiştir. Atsız'ın kitapseverliği ise milliyetçiliğe yönelmesindeki en önemli unsurlardan biridir. Hüseyin Nihal, Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferi ve Çektiklerimiz adlı kitabında askerî lisedeyken de okuma alışkanlığının olduğuna dönük örnekler verir, o yıllarda takip etmeye çalıştığı dergilerden söz eder. Altan Deliorman, Atsız adlı biyografi kitabında Atsız'ın Rıza Nur'un Türk Tarihi eserini okuyup okuyamayacağı yönünde kardeşi Nejdet Sançar'la iddiaya girmesini anlatır. Atsız'ın yaptığı okumaların onun Türkçü olmasındaki etkisini gösterecek daha nice örnek verilebilir. Hüseyin Nihal, Türkçülük davasında Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı, Rıza Nur'dan çokça faydalanmıştır. Ama eserlerinde ve dergilerinde en çok Ziya Gökalp ile Rıza Nur'a yer vermiştir.

Hüseyin Nihal Atsız, Turan yolunda aşk ve vect hâlinindedir. Hakiki âşık, nasıl ki menfaatini geri planda bırakıp aşkında eriyorsa Atsız da Turan ülküsünde erimiştir. Onun bu eriyişi, onu var kılmış ve Türkçülüğün sembol isimlerinden biri olmasını sağlamıştır. Evet, Türkçülüğün devlerinden bi-

ridir Hüseyin Nihal. Bu büyüklükte ülküsüne bağlılığı, karakterindeki sağlamlığı, çalışkanlığı ve çektiği çileler önemli yere sahiptir.

Hüseyin Nihal'in Türkçülüğü hakkında Erçilasun'un şu tespitleri önemlidir:

"Atsız, Türkçülük ve Turancılığı âdetüstü mistik bir inanç gibi benimsemiş olmakla birlikte gerçekçi bir bilim ve fikir adamıdır. Onun ülküsü, Türk milleti ve bu milletin bir kısmının tutsak olduğu gerçekliğine dayanır. Geleceğe dönük, uzun vadeli, kan ve can vergisi isteyen, zamanın şartlarını dikkate almayı ve iyi hesap yapmayı gerektiren fakat aynı zamanda millete enerji ve heyecan veren Turancılık ülküsünü bu gerçeklik üzerine kurar." (Erçilasun, 2018: 590)

İskender Öksüz'ün kitabındaki satırlar, Hüseyin Nihal'in milliyetçilik anlayışının bir yönüne ışık tutmaktadır: "Atsız, Türk Ülküsü'nde 'İrkımızın Kahramanları' arasında yakın cetlerinden gayrı Türklerin çoğunlukta olduğu kimseleri sayar ve böyle yaptığı da laboratuvar ırkçısı olmadığının delili diye gösterir." (Öksüz, 2016: 343)

Atsız'ın Turancılığına faşist damgasını vurmaya çalışanlara da kendisinin cevabı şöyleydi:

"Hâlbuki ben faşist değilim. Ben yalnız Türkçüyüm. Türk tarihinin içinde yüzüyorum. Diyebilirim ki her günüm 27 asrın içinde geçiyor. Bize kimin dost, kimin düşman olduğunu biliyorum." (Tekin, 2016: 2018)

Yavuz Bülent Bâkiler, 1944-1945 İrkçilik-Turancılık Davası'nda Sorgular Savunmalar adlı kitabında şu hatırasını anlatır:

"Atsız vefat ettiğinde Ankara'daydım. Cenazesi için kalkıp İstanbul'a gittim. Aziz naaşı, Kadıköy Osman Ağa Camii'ne getirildi. Cenaze namazından sonra imam efendi teamüle uyararak sordu:

-Merhumu nasıl bilirsiniz ey cemaat-i Müslimin?

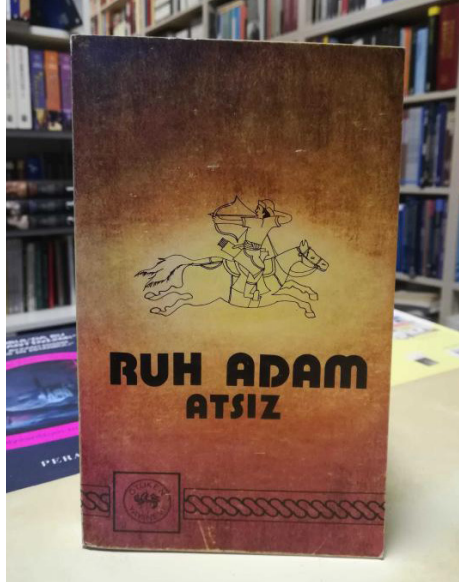
Benim sevgili ağabeylerimden Fethi Gemuhluoğlu'nun sesi yükseldi:

-Bu musalla taşı onun kadar bir er kişiyi çok az görmüştür hoca efendi!

-Hakkınızı helâl ediyorum musunuz?

Cami avlusu: "Helâl olsun! Helâl olsun! Helâl olsun!" (Bâkiler, 2010: 41)

Fethi Gemuhluoğlu, milliyetçi-muhafazakâr camiada çok saygı gören değerli bir gönül adamı. Böyle bir gönül adamının gür sesle Atsız'ın yiğitliğini vurgulaması, Atsız'ın hayatını özetler mahiyettedir. "Şereflier taviz vermezler. Şerefin tavizi yoktur." (Atsız 1965: 3) diyen Hüseyin Nihal, Türkçülüğünden ve karakterinden taviz vermeden kutlu yolda ilerlemiştir. Bu ilerleyişte çok çile çekmiş ama ülküsü için çektiği çileyi şeref bilmiştir. Atsız'ın Başvekil Saraçoğlu'na yazdığı açık mektup, 3 Mayıs 1944 olaylarının kıvılcımıdır. O mektuptan sonra birçok komünist ifşa olmuş, komünistlere dönük kayırmalar ortaya çıkmış, siyaset ortamları çalkalanmış, Atsız ve ülküdaşları ile Sabahattin Ali ve arkadaşları mahkemelik olmuş, Orhun dergisi kapatılmış, nice Türk'ün gönlüne millî kıvılcım düşmüştür. 3 Mayıs Olaylarıyla ilgili mahkemenin ardından Hüseyin Nihal Atsız, Alparşan Türkeş, Orhan Şaik Gökyay, Zeki Velidi Togan, Hasan Ferit Cansever ve daha nice değerli kişi tabutluklara atılmıştır. Tabii ki tabutluklar; o dava adamlarını yıldırılmamış bilakis güçlendirmiştir. Sonraki yıllarda Atsız'ın çevresinde toplanan milliyetçiler ve Alparşan Türkeş'in etrafında toplanan milliyetçiler bunun kanıtıdır. Ayrıca Atsız ve ülküdaşla-

rınca 3 Mayıs, "Türkçüler Günü" olarak kabul edilmiştir ve o günden beri kutlanmaktadır. Sakin Öner, yazısında 3 Mayıs'ı şöyle yorumlamıştır: "Sonuç olarak diyebiliriz ki nasıl Çanakkale Zaferi olmasaydı Mustafa Kemal, o olmasaydı 9 Eylül 1922'de başarıyla sonuçlanan Kurtuluş Savaşı kazanılmazdı. 3 Mayıs 1944'teki Türkçülük şahlanması olmasaydı bugün 'Türk milliyetçiliği fikri' bölücü-vatan haini güçlerin önünde sarsılmaz bir kale gibi duramazdı. 3 Mayıs 1944, bütün zor günlerde Türk milliyetçilerinin nasıl hareket etmesi gerektiğini gösteren bir yol haritasıdır." (Öner, 2021: 224) Atsız, kavgadan ve çileden yılmadan ömrünün sonuna dek "Türklük, Türkçülük, Türk dünyası" için çalışmıştır. Orhun dergisinin kapatılmasından sonra Orkun ve Ötüken dergilerinin çıkmasına öncülük etmesi, Türkçülük meselelerinden ötürü yaşlılık döneminde bile hapisle cezalandırılması onun kararlılığına dair güzel örneklerdir.

Yukarıdaki satılarda verilen örnekler, Atsız'ın kaleme aldığı birçok metinde ve bulunduğu birçok ortamda Türkçülüğünü cesurca dile getirdiğine işaret eder. Onun Türkçü özelliği, hayatının her noktasında etkisini göstermiştir, dergicilik faaliyetlerine de yansımıştır. Hatta dergiciliği ve dergileri, Atsız'a göre Turan ülküsü için araç gibidir denilebilir.

2. Hüseyin Nihal Atsız'ın Dergiciliği

Çeşitli duyguların harmanlandığı ve ötele-

re uzanan derin duyguların filizlendiği yerdir dergiler. Düşünceler, dergilerde bazen savaş düzeniyle bazen derviş inceliğiyle öne çıkar. Orada ilim odu yakılır, siyasî-ideolojik görüşler haykırılır. Anlaşılabileceği üzere toplumda dergilerin rolü büyüktür. Değerli bir sosyolog olan Cemil Meriç, "Dergi, hür tefekkürün kalesi." derken de dergiyi hem düşünce zemini hem toplum yapısı bağlamında ele almıştır.

Derginin tanımını yaparken abarttığımı düşünenler olacak belki. Ama dergi çalışmalarının ne kadar zor olduğu fark edilir ve süreli yayımların toplum hayatını ne denli etkilediği tespit edilirse yukarıdaki tanımların dergi çalışmalarının önemini ifade etmekte abartı olmadığı anlaşılacaktır.

Dergicilik denilince Sivas'ta milliyetçi arkadaşlarımla Bengü Söz dergisini çıkarmak için gösterdiğimiz çabalar gelir aklıma. Söz konusu dergiyi çıkarmaya karar vermenin ardından birinci sayı için kolları sıvayıp ilk toplantıyı bir akşam vakti başlattık. Toplantı, gece 12'ye dek sürmüştü. Derginin adı, sloganı, yayın politikasına dönük beyin fırtınaları yapmıştık. İlk toplantıdaki yüksek heyecana bakılırsa ömrü kıyamet gününe kadar sürebilecek bir dergi çıkacaktı sanki. Birinci sayı çıkana kadar birçok kez toplantı yaptık. Birinci sayı çıktıktan sonra ülküdaşların yüzünde heyecanlı ve gururlu gülümsemeler dikkatimi çekmişti. Ama ikinci sayıyı çıkarmak için adım attığımızda ben dâhil olmak üzere üç kişiyle yaptık toplantıyı. Bu anımı, süreli yayıncılığın zorluğunu vurgulamak maksadıyla anlattım. Süreli yayıncılıkta umut, heyecan, kararlılık, planlı ilerleyiş ve maddî durum çok önemlidir. Bunların birkaçında, hatta birinde bile sıkıntı yaşanır aksaklık başlayabilir. O aksaklıklar da yayın organının sonunu getirebilir. Saydığım zorlukları göz önünde bulundurunca dergicilikte büyük işlere imza atanları imrenerek anıyorum. Mesela Ziya Gökalp ve arkadaşlarının çabaları, Türklük için hayatî öneme sahiptir. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem öncülüğünde çıkan Genç Kalemler dergisi; Türkçenin zenginliğinin ve güzelliğinin yeniden fark edilmesinde çığır açmıştır. Türk Ocaklarının yayın organı aynı zamanda Türkiye'nin en uzun soluklu dergilerden biri olan Türk Yurdu dergisi; Türk

dili, Türk kültürü ve Türk milliyetçiliği için yaptığı hizmetlerle hep takdir toplamış ulu çınardır. Ahmet Kabaklı'yla birlikte anılan Türk Edebiyatı dergisi ise 1970'li yıllardan günümüze uzanmış, kökü mazide olan âti anlayışıyla hareket etmiş, Türk-İslam değerleri için uğraşmış ve nice yazar-şairin yetişmesine vesile olmuştur. Türkiye'de süreli yayıncılıkla ilgili daha onlarca değerli örnek sayılabilir. Hüseyin Nihal Atsız öncülüğünde yayımlanan dergiler de o değerli örnekler arasında sayılmayı hak etmektedir.

Atsız, 1931-1975 yıllarında dört tane derginin resmî sorumluluğu üstlenmiştir. Resmî sorumluluk üstlendiği dergiler haricinde birçok dergide de imzası bulunmaktadır. "Hüseyin Nihal Atsız'ın Dergiciliği" adlı başlıkta Atsız'ın dergicilikteki yayın politikalarına temas edeceğim.

2.1. Atsız Mecmua'nın Yayın Politikası

Yayın hayatı 17 sayı süren Atsız Mecmua'nın farklı kapaklarında yer alan "Ben, Sen, O' yok... 'Biz' Varız.", "Bütün Türkler Bir Ordu... Katılmayan Kaçaktır...", "Millet Kesesinden Çırpan Çarpılmalıdır.", "Vazifeye Tapılır... Hak Verilmez, Alınır..." cümleleri bu derginin yayın politikasını özetler gibidir. Çünkü Atsız Mecmua'da Türklük hatırlanmış, Türk birliğine çağrı (Turan çağrısı) çokça yapılmış, vatan-millete hizmetin öneminden bahsedilmiş, Türk halkının hakkının teslim edilmesi istenmiştir.

Beşir Ayvazoğlu'nun Atsız Mecmua'daki bir yazıdan yola çıkarak yaptığı tespit hem Hüseyin Nihal'le hem de dergiyle ilgilidir: "Atsız Mecmua'nın Gökalp'ın 'Küçük Mecmua için çıkış yazısı olarak yazdığı 'Çınaraltı' başlıklı yazının konulması dikkat çekicidir. Nihal Atsız bununla muhtemelen Gökalp'ın misyonunu devraldığını anlatmak istiyordu." (Ayvazoğlu, 2010: 94)

Atsız Mecmua'nın 1. sayısında yayımlanan "Bir Kuş Bakışı" adlı yazının son paragrafı, derginin politikasını özetler niteliktedir: "İşte bu mecmua halkın içine girecek onun ızdırabına ve sefaletine katışarak köylümüzü ve köylülerimizi kurtarmağa ve yükseltmeğe çalışacak gençlerin mecmuası olacaktır. Turancılıktan Anadoluculuğa ve Marksizimden Faşizme kadar hangi içtimai akideye temayül ederse edelim, üzerinde çalışılacak bir saha vardır: Anadolu. Yükselmesi, artması ve kuvvetlenmesi lâzım gelen bir kütle vardır: Türk köyü ve Türk köylüsü." (Bozkurt, 1931: 2-3)

Atsız Mecmua'nın yayın politikasıyla ilgili olarak şu tespitler önemlidir:

"Derginin yayın politikası Türkçülük merkezli olsa da bütün yazılar siyasi değildi. Hatta Atsız'ın dergileri içinde belki de siyasete en az temas eden dergilerden biri Atsız Mecmuaydı. Kültüre, tarihe, edebiyata dair yazılar çoğunlukta idi." (Karabulak, 2018: 39)

Atsız'ın "Türkler Hangi Irktandır" adlı yazısı ile Cevat Ekrem'in "Türk Antropolojisine Methal" adlı yazı, derginin milliyetçilikte esas aldığı noktalardan birini gösterir. "Sayımbilik" sütununda o dönem Sovyet ülkelerinde yaşayan Türkler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu sütun, derginin Türk dünyasına ilgisine ve Turan ülküsüne işaret eder.

"Mecmualar ve Gazeteler" başlığı altında verilen bilgiler, derginin diğer yayınları takip etme yönünde titiz olduğuna, eleştirel bakış açısına örnektir. Milliyetçi yayınları desteklemesi de birliğe önem veren duruşunu gösterir.

Dergideki "spor" yazılarında dikkat çekici eleştirilere yer verilmiştir. Söz konusu yazılarda milletin tek yönlü yükselemeyeceği ifade edilmiş, sporun önemine değinilmiş ve sporda kullanılması gereken yöntemler dile getirilmiştir.

ATSIZ

DELI KURT

"Fikir Hayatı" ve "Gençlik ve Mefkûre" adlı yazılarında gençlik ile eğitim varlığının Türk milletinin ilerleyişinde ve ülküsün gerçekleşmesinde nasıl bir yere sahip olduğuna dikkat çekilmektedir.

"İlerki İnkılâpçılara" yazısının şu epigrafı, Atsız ve arkadaşlarının Atsız Mecmua'yı çıkarırken Türk sosyolojisine dikkat ettiği hususlardan birine işaret eder: "İnkılap köyde olur. Köyde doğar. Köyde büyür." (Bozkurt 1931: 49)

Destan tasnifleri, maniler, Bektaşî şiirleri; dergide halk edebiyatının üzerinde durduğuna ve o kaynaktan beslenildiğine delil niteliğindedir.

"Türkmen ve Özbek Musikisi" yazısı, Turan ülküsünün sanat konusundaki bilinçle sağlanabileceği düşüncesine işaret eder.

Zeki Velidi Togan'ın seyahat yazılarında derginin milliyetçi anlayışında Anadolu'nun ne denli önemli olduğuna örnek teşkil eder.

Ziya Gökalp'ın hakkında bilgi veren kitaptan söz edilmesi, milliyetçilikte Gökalp'tan istifade edildiğini ve ona vefa gösterildiğini ifade eder.

"Millî İktisat" yazısı ile "Yerli malı kullanmak vatan borcudur." (İmzasız, 1931b: 191) döviz cümlesi, derginin devletçilik il-

kesiyle hareket ettiğine işaret eder. "Millî Ahlâk" ve "Türklerde Ailenin Tekâmülü ve Bunda Kadın" adlı yazılar, dergi yönetimince Türk sosyal yapısının sağlamliğini korumaya çalıştıklarını ifade eder. Atsız Mecmua'da yayımlanan şiirlerin çoğunluğu, hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Atsız Mecmua, yayın hayatına Hüseyin Nihal Atsız'ın "Yolların Sonu" şiiriyle veda etmiştir.

Zeki Velidi Togan, Nihat Sami Banarlı, Pertev Naili Boratav ve Hüseyin Nihal Atsız derginin ilmi yönünü yansıtan değerli isimlerdir. Hüseyin Nihal, dergide eleştiri ve polemikleriyle öne çıkmıştır. Yıllar sonra Atsız'la arası bozulacak "Sabahattin Ali" imzası da Atsız Mecmua'da görülür.

2.2. Orhun'un Yayın Politikası

Orhun, "Aylık Türkçü Dergi" bilgisiyle çıkmıştır. Bu derginin kapaklarında da "Ben, Sen, O' yok... 'Biz' Varız.", "Bütün Türkler Bir Ordu... Katılmayan Kaçaktır..." cümlelerine rastlanır.

Orhun dergisinin ilk sayısında yer alan "Orhun" adlı yazıda ulaşılmak istenen hedef şu cümlelerle ifade edilmiştir: "ORHUN'un yolcuları iyi insan değil, İYİ TÜRK istiyorlar... Dünyada maddî, manevî ne varsa bunlar birer vasıta. Ülkülerin ülküsüne: her şeyden üstün en büyük Türkiye! Bize göre: kâinatı çevreleyen hava Türk kanını kızartmak içindir. Türk bir vazife için yaratılmıştır. Bu vazife, kâinat Türkleştiği zaman biter." (İmzasız, 1933: 1)

Hüseyin Nihal Atsız'ın "Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar" adlı seri yazısı, dergide tarih alanının önemini gösteren ilk örnektir.

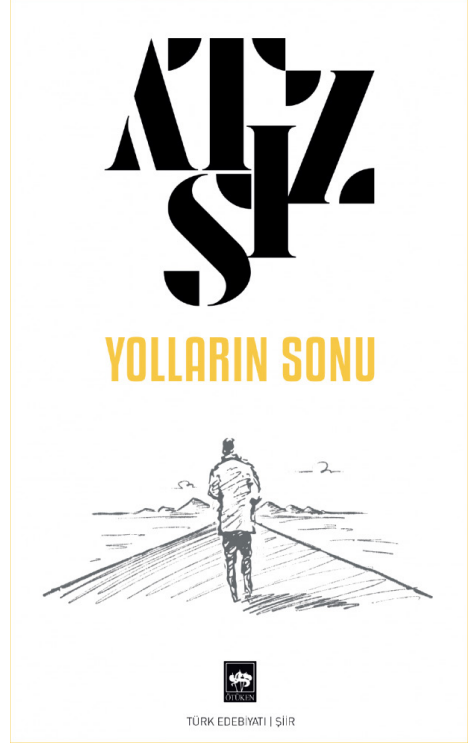
"Türkeli" yazısı, derginin ülküsü yönündeki samimiyetine ve Türk dünyasının tanınmasındaki gayretine işaret eder.

"Türk Kadınının Hak ve Vazifeleri" adlı metin, dergi yönetimin kadınlara önem verdiği bir örnektir.

"Köy Müşahedeleri", "Köyde Yedi Gün", "Kastamonu'da Köy Düşünleri" metinleri, dergidekilerin köycülük ilkesini önemsettiklerine işaret eder.

"Musiki Aruzu" adlı yazı, sanat başka bir kolu olan müzikle bağlantısını örnekler.

"Kastamonu Manileri" derginin halk edebiyatıyla temasını gösterir. "Trakya'da Derlenmiş Sözler" de halk bilimi için önem

teşkil etmektedir.

Şiirlerin büyük bölümü hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Şiirlerde "vatan, tarih, aşk, özlem" konularına temas edilmiştir.

Tutsak Türkler konusunun işlendiği metinlerden biri "Şarkî Türkistan"dır.

Vatan-millet için fedakârlık yapanlara vefa örneği olarak "Gaza Topraklarının Gazi ve Şehit Çocukları" yazısını söyleyebiliriz.

"Yirminci Asırda Türk Meselesi II/ Türk Irkı-Türk Milleti" yazısı, milliyetçilikte ırkın yerine ve anlamına temas eden yazılardandır.

Şehir monografisi olan "Seferihisar" metni, dergi yöneticilerinin Anadolu'yu önemseyen bir anlayışla hareket ettiklerine örnektir.

"Türkçülere Birinci Teklif" adlı açık mektup ile devamında gelen açık mektuplarda Türkçenin meselelerine temas edilmiştir. Bu da Türkçüler için Türkçenin önemine işaret eder ve dergide Türkçe hassasiyetine güzel bir örnektir.

Dergide yayımlanan edebiyatın farklı türlerinden biri de hikâyedir. Atsız'ın "Dönüş" adlı hikâyesi buna örnektir.

"Türk Millî Maçları" adlı metin, derginin sporla olan temasına örnektir ve dergide çok yönlü gelişimin arzulandığına delil teş-

kil eder.

Orhun'un 15. sayısında yayımlanan "Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye Açık Mektup" ve 16. sayısında yayımlanan "Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye İkinci Mektup" Atsız tarafından kaleme alınmıştır. Bu metinler; Türk siyasetinde çok yankı oluşturmuş, Türk milliyetçiliğinin zenginleşmesine vesile olmuştur. Ama söz konusu açık mektuplar; Orhun'un kapatılmasına, Atsız ve arkadaşlarının büyük sıkıntılar yaşamasına da sebep olmuştur.

Bu satırlar hem Atsız'ın çilelerinden birini hem de Orhun'un kapanışını özetlemektedir: "(...) Atsız, Boğaziçi Lisesindeki öğretmenliğine de devam ediyordu. Fakat 7 Nisan günü okuluna gittiğinde öğretmenlikten ihraç edildiği haberini aldı. Üçüncü defa aynı kararlar karşılaşıyordu. Zaten bir gün evvel, 6 Nisan 1944'te Orhun (1943-1944)'un kapatılması ve son sayısının toplatılması kararı verilmişti." (Karabulak, 2018: 65)

Hükümet tarafından derginin kapatılması, Atsız ve ülküdaşlarının savundukları Türkçülük fikrinde ne kadar net olduklarını gösterir. Atsız'ın Başvekil Şükrü Saracoğlu'na yazdığı açık mektup Orhun'da yayımlanmıştır. 3 Mayıs Olayları'nın kıvılcımı Orhun'da atılmıştır.

2.3. Orkun'un Yayın Politikası

68. Sayı yayımlanmış olan Orkun, adından da anlaşılacağı üzere Türkçü bir dergidir. Derginin çeşitli kapaklarında yer alan "Bütün Türkler Bir Ordu..." cümlesi de bunu destekler. Atsız ve arkadaşları, Demokrat Parti döneminde baskıdan biraz daha uzaktır. O sebeple dergi yayını ve Türkçü faaliyetlerin icrasında rahatlamalar görülmüştür.

1. Sayıda yer alan "Türkçülük" adlı yazıda Türkçülük hakkında bilgi verilmiş, Türkçülüğün neden gerekli olduğuna temas edilmiştir. Ayrıca bu yazı, derginin baş gayesinin Türkçülüğe hizmet olduğunu gösterir niteliktedir.

"Türkçülük Düşmanları" metni, Atsız Mecmua ve Orhun dergisinde olduğu gibi Türkçülük düşmanlarıyla mücadele edileceğine, Türk milletinin uyarılacağına, dergide polemiklere yer verileceğine işaret eder. Söz konusu metin, Atsız ve arkadaşlarını cezaların yıldırmadığını gösterir.

"Genç Türkçünün Amentüsü" adlı metin, dergide ve Turan ülküsü yolunda gençlerin önemsendiğini ifade eder.

"1944 Davasından Hatıralar" adlı metin hem anı türüne örnektir hem de 1944 Olaylarına dair hakikatlerin anlaşılması için bir belge niteliğindedir. Bu yazıyla Türkçülük dostlarına ve düşmanlarına mesaj verilmiştir denilebilir.

"Türkeli'nin Köy ve Kasabaları" sütunu, dergide Anadolu ve köy bilincinin oluşturulmak istendiğine delildir.

"Türk Tarihinde Yabancıların İhaneti Serisi" sütununda Türk milletinin kendi tarihinden ders çıkarması için çalışılmıştır.

"Orkun (1950-1952)'un genel karakterinin en önemli vasıflarından biri de 'antikomünizmdi'. Derginin daha üçüncü sayısında en önemli 'düşmanlarından' birinin komünizm olduğu ilân edilmişti." (Karabulak, 2018: 79)

"Dış Türkler" adlı yazı, Türkiye dışında yaşayan Türklere dair bilgiler verilmiş ve konunun önemi vurgulanmıştır. Konuya karşı çıkanlar ise eleştirilmiştir.

Çoğunlukla hece ölçüsüyle yazılmış şiirler yayımlanmıştır ve şiirlerde genellikle "vatan, millet, milliyetçilik, aşk, özlem, Anadolu, ülkü" konuları işlenmiştir.

"Türk, Ordu ve Savaş" adlı yazı, Türklerin ordu ve savaş konusundaki başarısına ışık tutmaktadır.

Vefa ve bilgide devamlılık esasına dayanan bir yazı olarak "Ziya Gökalp İçin: 24. Ölüm Yılı Dolayısı ile" adlı metin zikredilebilir.

Orkun'da yayımlanan "Orkun'dan Sesler" sütunu muhteva zenginliği ve temas edilen konular bakımından önemlidir. Orkun, özel sayılar şeklinde de çıkmıştır.

2.4. Ötüken'in Yayın Politikası

Ötüken dergisi, 143. sayı yayımlanmıştır. Derginin kapak çeşitliliği ve özel sayıların daha çok olması bakımından önceki dergilerden zengin bir noktadadır. Bu dergide de Türkçü anlayışla hareket edilmiş, eleştiri ve polemikler yayımlanmış, Türk dünyasına dair konulara temas edilmiştir.

Ozan Karabulak'ın Ötüken hakkındaki şu tespiti dikkat çekicidir: "Çalışmamıza konu olan dergiler arasında Türkçülük fikrinin en yoğun işlendiği ve Atsız'ın en fazla hâkim olduğu derginin Ötüken olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır." (Karabu-

lak, 2018: 108)

1.Sayıdaki ilk metin, Atsız imzasını taşıyan "Türkçülük" adlı yazıdır. Atsız, bu yazıda Türkçülük hakkında bilgiler vermiş, Türkçülüğün önemine temas etmiştir. Yazının son paragraflarında Türkçülük için hizmet etmenin değerine dikkat çekilmiştir. Bununla bağlantılı olarak da Ötügen dergisinin çıkarılmasında Türkçülüğe hizmet etmek amacı olduğuna gönderme yapılmıştır.

"Ordu ve Dernek" adlı metin, Atsız'ın Türkçüler Derneği Başkanı olarak yazdığı açık mektubunu içerir. Bu metin, derginin Kıbrıs Türklerini ve Türk ordusunu desteklediğine delildir.

"Türkçüler Derneği Üsküdar Odası'nın Çalışmaları" adlı metinde yapılan kültür faaliyetlerinden söz edilmiştir. Bu bilgiler, derginin faaliyetleri takibini ve Türkçüler Derneğiyle temasını gösterir.

"Türk Gençlerine Düşündürücü Levhalar" sütunu Orkun'da vardı, Ötügen'de de yayımlanmıştır. Türk gençlerinin tarihten ders çıkarması için çalışılmıştır.

"Sovyetler Ülkesindeki Türkler" metininde verilen bilgiler, Türk dünyasının önemsenmesine kanıttır.

Sosyal bir konuya eleştiriye bakış örneği olarak "Grev" yazısı söylenebilir.

Atsız'ın kaleme aldığı "Türk Milletinin Asıl Meseleleri" yazısındaki şu cümleler derginin Türkiye'ye bakışından izler taşır: "Türkiye'nin en çok muhtaç olduğu şeyler bu manevi değerlerdir. Şimdi bunların neden düşmüş olduğunu, sorumluların kimler olduğunu bir yana bırakalım da tekrar nasıl elde edebileceğimizi düşünelim." (Atsız, 1964: 1)

"Anılacak Günler" başlıklı metinle Türk milletinin tarih şuuru uyanık tutulmak istenmiştir.

"Nurculuk Denen Sayıklama" adlı metin, inançla ilgili bir yazıdır. Sait Nursî ve Nurculuk çeşitli yönlerden eleştirilmiştir. Bu yazı, inanç konularına dergide yer verildiğini gösterir ve Nurculuk gibi grupların olumsuz yönlerinin dergi kurulunca vurgulanmak istendiği öne çıkmaktadır.

Tutsak Türklerin yaşadıklarının dergi yöneticilerince önemsendiğine "800 Kazak Türkü" yazısı delildir.

"Yılın Sporcusu" yazısı, bir spor anketi so-

nucunun millîlik çerçevesinde eleştirisidir. Yazar, "Toprak" başlığı altında Toprak dergisinden bahsetmiş ve dergiyi ülküdaşlarına tavsiye etmiştir.

"Türkçüler Derneğinde Açık Oturum 'Türkiye'de Basın' " başlıklı metin, derginin basın konusuna bakışına dair fikir verir ve dönemin basın faaliyeti hakkında bilgi verir.

Nejdet Sançar'ın "Gerçek severlere Bildiri" polemik niteliği taşımaktadır.

Dergide "Haberler" sütunu mevcuttur.

"Müslümanlık ve Türklük Anlayışı" yazısı, sosyal kimlik değerlendirmesi şeklindedir.

9. Sayıda "Türkiye Milliyetçiler Birliği'nin Bildirisi" yer almaktadır.

"Kitaplar" sütununda kitapların dört beş paragraflık tanımları yapılmıştır.

"Türk Adları" yazısında Türkçe hassasiyeti dikkat çekmektedir. Söz konusu yazıda millî bilinç için gösterilen gayret öne çıkar. "Ötügen'in Yeri ve Önemi" adlı yazının üstünde Ötügen'in en yüksek tepesinin fotoğrafı ile Ötügen haritası mevcuttur.

"İlericiler" adlı yazıda Türkiye'deki kullanımına göre "ilerici-gerici" kavramları ele alınmış, ahlaki yönden sıkıntılı kimselerin serbestlik anlayışı eleştirilmiştir.

"Tahtacılar" başlığı altında Alevi topluluğundan söz edilmiştir. Onların küstürüldüğü belirtilmiş, Türk oluşuna dikkat çekilmiştir.

O günlerde çok genç olan sanatçılardan Reşat Gürel, Beşir Ayvazoğlu, Alper Aksoy'un Ötügen'de imzaları görülür.

Ötügen; 70'li yılların siyasî nabzını tutması, Kıbrıs Türkleri durumundan ayrıntılı şekilde söz etmesi ve onları desteklemesi gibi yönlerden değerli bir yere sahiptir. Atsız öncülüğünde çıkan dergiler arasında en fazla özel sayıya sahip olan Ötügen dergisidir.

Sonuç

11 Aralık 2025, Hüseyin Nihal Atsız'ın vefatının 50. yıl dönümüdür. Yazıyı Hüseyin Nihal Bey'in vefatının yıl dönümü münasebetiyle kaleme aldım. Atsız Bey'in destansı hayatını ve mücadelesini sınırlı alanlarda başarıyla anlatmak hüner ister. O başarıya ne kadar eriştim bilmiyorum. Fakat şundan eminim ki Atsız Hoca'ya olan vefamı gösterme mutluluğuna eriştim.

Tarihçiliği önemli, Türkçesi zengin, kalemi

keskin, vatan-millet sevgisi derin, gayesi büyük, duruşu sağlam, şiirleri dokunaklı, romanları sürükleyici olan Atsız'ı sevgi ve saygıyla anıyorum.

KAYNAKÇA

Akalın, Şükrü vd. (2021). Yazım Kılavuzu, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Atsız, Hüseyin Nihal (2013). Bozkurtlar, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Atsız, Hüseyin Nihal (2018). Hikâyeler, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Atsız, Hüseyin Nihal (2013). Ruh Adam, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Atsız, Hüseyin Nihal (1964). "Türk Milletinin Asıl Meseleleri", Ötügen. 2: 1.
Atsız, Hüseyin Nihal (2025), Türk Ülküsü, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Atsız, Hüseyin Nihal (2018). Türkçülüğe Karşı Haçlı Seferi ve Çektiklerimiz, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Atsız, Hüseyin Nihal (2013). Yolların Sonu, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Ayvazoğlu, Beşir (2010). Tanrı Dağı'ndan Hıra Dağı'na Milliyetçilik ve Muhafazakârlık Üzerine Yazılar, İstanbul: Kapı Yayınları.
Bâkiler, Yavuz Bülent (2010). 1944-1945 İrkçılık-Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
Bozkurt (1931). "Bir Kuş Bakışı", Atsız Mecmua. 1: 2-3.
Bozkurt (1931). "İleriki İnkılâpçılara", At-

sız Mecmua. 3: 49-51.

Deliorman, Altan (2013). Atsız Hayatı-Görüşleri-Eserleri, Ankara: Berikan Yayınevi.
Ercilasun, Ahmet Bican (2018). Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi, Ankara: Panama Yayıncılık.
İmzasız (1931b). başlıksız açık mektup, Atsız Mecmua. 8: 191.
İmzasız (1933). "Orhun", Orhun. 1: 1.
Karabulak, Ozan (2018), Atsız ve Türkçülüğün Yarım Asrı / Süreli Yayınlarında Türk Milliyetçiliğinin Seyri 1931-1975, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
Öksüz, İskender (2016). Millet ve Milliyetçilik, Ankara: Panama Yayıncılık.
Öner, Sakin (2021). "70. Yılında 3 Mayıs 1944 Türkçülük Şahlanışı". Türkçülüğün Çağlayanı Atsız (Hazırlayanlar: Öksüz, İskender, Öner, Burçin), Ankara: Alka Yayınevi. s.218-224.
Özdemir, Cihan (2019). Hüseyin Nihal Atsız (Hayatı, Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme), Ankara: Altınordu Yayınları.
Şehitoğlu, Muhammed Turan (2022). Hüseyin Nihal Atsız'ın Dergiciliği (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Bozdoğan), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
Tekin, Nergishan (2016). Hüseyin Nihal, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
Yıldırım, Hayri (2013). Son Türkçü Atsız, İstanbul: Togan Yayınları.

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet
Sevgi

باقیک، یشیل یاپراقلر صاراروب صولمش، بر بر یرلره دوشیور، نچین؟
بر کون بزم ده اويله توپراغه دوشه جکیمزی خاطرلتمق ایچین

SARARIP SOLAN YAPRAKLAR

Bakin, yeşil yapraklar sararip solmuş, bir bir yerlere düşüyor, niçin?
Bir gün bizim de öyle toprağa düşeceğimizi hatırlatmak için.

(Ahmet Sevgi)

ATSIZ'IN TARİHE BAKIŞI

**SADIK
GÖKÇE**

sadikgokce@hotmail.com

Hüseyin Nihal Atsız'ın 50. Ölüm yıldönümü sebebi ile hazırladığımız yazılarımızın üçüncü ve son bölümünü bu sayımızda sizlere iletiyoruz. Bu sayıdan önce altı değerli kalemimizin Atsız ile ilgili kaleme aldığı bilgileri size aktardık. Elinizde tuttuğunuz sayı ile bu görevi tamamlamış oluyoruz diye düşünüyorum. Bu sayı aynı zamanda Şehrin Hafızası ilavemizin 7. cildinin de son sayısı. Nasip olursa aralık ayında 8. cildimize başlayacağız.

Atsız çok yönlü bir düşünür. Ama her şeyden önce o bir Türk Milliyetçisi. Türklük için birçok alanda kalem oynatmış ve fikirleri ileri sürmüştür. Bu fikirlerinden bazıları kabul görmüş, bazıları ise görülmezden gelmiştir.

Mesela 1963 yılında Kara Kuvvetleri Komutanı radyodan yaptığı bir konuşmada Türk Kara Kuvvetlerinin kuruluşunun 600. yılını kutluyor. Yani Türk Kara Ordusunun kuruluş tarihini 1363 yılında başlatıyor. Bunun üzerine Atsız Orkun Dergisinin 15 Temmuz 1963 yılında yayınlanan 18. sayısında bir makale kaleme alıyor. Bu makalede ana fikir olarak ilk Türk Kara Ordusunun Mete Han tarafından kurulduğunu ve böyle bir kutlama yapılacaksa Kara Ordumuzun 2172. yılının kutlanması gerektiğini yazar. Bugün Kara Kuvvetlerimiz kuruluş yılı olarak Mete Han zamanını kabul etmiştir Atsız'ın bu uyarısı üzerine.

Atsız Cumhurbaşkanlığı Forsu üzerinde yer alan 16 Türk devletini temsil ettiği belirtilen yıldızların sayısına da karşıdır. Hüseyin Nihal Atsız bu 16 devleti ayrı ayrı görmek yerine tek devlet kabul etmek gerektiğini devleti idare eden hanedanın değiştiğini ama halkın aynı halk olduğunu söyler.

Atsız'a göre Türkler iki devlet kurmuştur tarihleri boyunca. Doğu Türkeli'nde kurulanlar ve Türkiye'de kurulanlar olarak sınıflandırılır. Diğer devletler ise hanedan değişikliği yaşamasına rağmen aynı dev-

letin devamıdır.

Doğu Türkeli'nde kurulan devlette idareye geçen hanedanlar şunlardır.

1-Sakalar Çağı M.Ö 7. YÜZYIL M.Ö 3. YÜZYIL

Kunlar (Hunlar) Çağı M.Ö 2. Yüzyıl M.S. 216

Siyenpiler Çağı M.S 216 – 394

Aparlar Çağı M.S. 394- 552

Gök Türkler Çağı M.S. 552- 745

Dokuz Oğuzlar – On Uygurlar Çağı M.S. 745- 840

Uygurlar Çağı M.S. 840- 940

Karahanlılar Çağı M.S. 943- 1123

Karahıtaylar Çağı M.S. 1123- 1207

Sekizler Çağı M.S. 1207- 1218

Cengizler Çağı M.S. 1218- 1370

Aksak Temirliler Devri M.S. 1370- 1501

Özbekler Çağı M.S. 1501- 1920

Yine Türkistan coğrafyasında kurulan bu devlet tarih içerisinde kurulduğu yeri terk etmek zorunda kalmış sonradan feth ettiği Anadolu'da varlığını devam ettirmiştir. Selçuklu, Artuklu, Danişment vb. devletler Selçuklu devletine bağlı oldukları için ayrı bir devlet gibi düşünülemezler.

Atsız, Türkiye Devletini tarihi olarak tanımlarken 1040 yılında kazanılan Dandanakan Savaşını bu devletin kuruluş yılı olarak kabul eder. Selçukludan sonra İlhanlı, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti olarak devirlere ayırır tarihi süreci.

İkinci devlet ise Türkiye'dir. Bunlar ise şu isimlerle anılırlar

Selçuklular Çağı M.S. 1040- 1249

İlhanlılar Çağı M.S. 1249- 1336

Büyük Beğlikler Çağı M.S. 1336- 1515

Osmanlılar Çağı M. S. 1515- 1922

Cumhuriyet Çağı M.S. 1922 –

Bu listeden de görüldüğü gibi Atsız Yavuz Sultan Selim tarafından kazanılan Çaldıran Zaferi sonrası bütün Anadolu'nun tek

bir ailenin buyruğu altında toplanmasına kadar olan devreyi Beğlikler Çağı olarak isimlendiriyor, Osmanlı'yı listenin dışında tutuyor. Avrupa Hun Devleti (M.S. 374-469), Gazneliler (M.S.963- 1186), Yeni Delhi Devleti (M.S. 1206- 1526), Harzemşahlar (M.S.1077- 1230), Memluk Devleti (M.S 1250-1517) ve Balkanlar'da kurulan Bulgar Hanlığı (M.S 678- 1018), Hazarlar (M.S. 626-965) iki köklü devlet sınıflandırmada tasnifin dışında bırakılıyor.

Milli Bayramların belirlenmesi ve kutlanması konusunda da fikirleri ve önerileri vardır Atsız'ın. Milli Bayramları belirlerken kutlanması istenen olayın Millet'in hafızasında iyi veya kötü olarak bir travma oluşturmuş olması gerektiğini söyler Atsız. Mesela Dandanakan Zaferi kutlanmalıdır. Çünkü Türkiye Devletinin kuruluşunu sağlayan olaydır. 1048 Pasinler Savaşı kutlanmalıdır çünkü, Anadolu ile ilk tanışmamızdır. 1071 yılında kazanılan Malazgirt Zaferi kutlanmalıdır çünkü, Anadolu'ya yürüyüşümüz başlamıştır bu zaferle. 1176 yılında kazanılan Miryokefalon Zaferi kutlanmalıdır çünkü, Anadolu bizindir, buradan bizi kimse çıkaramaz dediğimiz tarihtir. İstanbul'un Fethi kutlanmalıdır

çünkü, çağ açıp çağ kapamışızdır. Sakarya Savaşı ve Büyük Taarruz tarihleri bayram olarak kutlanmalıdır. Bu zaferlerden sonra hem Anadolu'nun tapusunun ebediyen bizde olduğunu bütün dünyaya bir kez daha haykırdık hem de bizi yok etmeye çalışan Avrupa'ya haddini bildirdik.

Atsız bu görüşlerini dile getirirken bu konudaki kararın toplanacak bir tarih kurul-tayında verilmesi taraftandır.

Türk tarihinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini, oluşturulacak bir kurul veya komisyon aracılığı ile yanlış ve asılsız bilgilerin belirlenip tarih yazıcılığında kullanılmasının önlenmesi gerektiğini savunur Atsız.

***

Biz Hüseyin Nihal Atsız'ın ölümünün 50. Yılı dolayısı ile hazırladığımız bu üç sayıda bazı ön bilgiler vermeye çalıştık. Kaynaklar gösterdik ve düşünce ufkumuzu açmaya çalıştık. Bu çalışmayı da Atsız'ın ölüm ayı olan Aralık değil Kasım ayında vermeyi tercih ettik. Atsız'ın ölümünün 50. Yılı'nı kutlamaya hazırlanan veya bu konuda kararsız olana biraz cesaret vermek istedik. Bunu başarmışsak ne mutlu bize...

MESNEVİ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

آنچنان کن کان دهانها مرترا
در شب و در روزها آرد دعا

Öyle muamelede bulun ki ağızlar, gece gündüz sana dua edip dursunlar.

(Hz. Mevlânâ)

DÜRÜSTLÜK

*Öyle dürüst bir hayat sür ki unutulmasın adın,
Dua etsinler ardından, gerçek olsun her muradın.*

(Ahmet Sevgi)